



národní  
úložiště  
šedé  
literatury

## **Zpráva o činnosti Státní technické knihovny v roce 1995**

Státní technická knihovna  
1996

Dostupný z <http://www.nusl.cz/ntk/nusl-81225>

Dílo je chráněno podle autorského zákona č. 121/2000 Sb.

Tento dokument byl stažen z Národního úložiště šedé literatury (NUŠL).

Datum stažení: 23.09.2024

Další dokumenty můžete najít prostřednictvím vyhledávacího rozhraní [nusl.cz](http://nusl.cz) .

Státní technická knihovna  
110 01 Praha 1, Mariánské nám. 5, pošt. schr. 206

ZPRÁVA O ČINNOSTI  
STÁTNÍ TECHNICKÉ KNIHOVNY  
V ROCE 1995

Praha  
1996

# 1. ÚVOD

Po pěti letech nepříliš nápadného avšak systematického úsilí lze říci, že Státní technická knihovna může rok 1995 označit za jistý předěl ve svém vývoji. Knihovna dospěla do vysokého stupně automatizace základních zpracovatelských knihovnických procesů a svým uživatelům začala poskytovat zajímavější služby na základě zpřístupnění online katalogu nejnovější části svých knižních sbírek prostřednictvím Internetu, zavedla tzv. e-mailové služby do výpůjčního procesu, zřídila Gopher a WWW home page s nabídkou souborů informací a služeb, výrazně zkrátila interval mezi podáním žádanky a výdejem publikace ze skladu a nastartovala další změny, jejichž realizace se předpokládá v průběhu r. 1996.

Na druhé straně je nutno konstatovat, že STK se musí vyrovnat s řadou faktorů, které plynou ze změn jak v systémovém okolí knihovny, tak z nutnosti vyrovnat se s obecnými tendencemi a jevy ve sféře knihovnických a informačních služeb (např. publikační exploze, soustavný růst cen publikací, především tradičních forem, prudký rozvoj informačních technologií a informační infrastruktury) vedoucími v celosvětovém měřítku k zásadnímu přehodnocení pojetí knihoven: od shromažďování a zpřístupňování knihovnických sbírek k vyhledávání a zpřístupňování informací. Tyto obecné problémy, společné pro knihovny (zejména sloužící vysokému školství, výzkumu a vývoji), jsou v případě STK řešeny v kontextech specifických pro postavení knihovny začleněné do resortu školství, avšak s úkoly knihovny veřejně přístupné s mimoresortními přesahy a nadresortními funkcemi. Potíže a otázky z toho vyplývající jsou násobeny nevyhovujícím umístěním knihovny v prostorách, které jí nepatří a které pronajímatel - Národní knihovna ČR - nutně potřebuje pro své vlastní účely.

Okruh těchto velmi závažných a naléhavých problémů byl v průběhu roku 1995 předmětem mnoha jednání na úrovni nadřízeného ústředního orgánu státní správy, jednání se zástupci i orgány vysokého školství, odrazil se i ve výsledcích práce meziresortní pracovní skupiny MŠMT, MK a AV ČR pro integraci knihovnictví do vědní, vzdělávací a kulturní politiky ČR. Svou představu možných perspektiv zpracovala STK do materiálu **Rámcové funkce Národní technické knihovny**, který byl projednán a schválen gremiální poradou náměstka pro vědu a vysoké školství ministra školství, mládeže a tělovýchovy jako podklad pro jednání pracovní skupiny pro výstavbu NTK. Ustavení této skupiny je výsledkem dohody mezi náměstkem MŠMT, rektory ČVUT a VŠCHT a ředitelkou STK o zásadách výstavby nové budovy STK v areálu vysokých škol technických v Praze 6-Dejvicích, které byly potvrzeny i předsednictvem Rady vysokých škol. Koncepce NTK je však některými zástupci obou škol odmítána. Naproti ní je prosazována transformace STK na knihovnu vysokoškolskou, důsledně organizačně integrovanou do struktury jedné ze škol (ČVUT) a zabezpečující v první řadě informační obsluhu této školy.

Je zřejmé, že řešení těchto problémů nebude jednoduché. Jejich mnohohlediskové rozměry a meziresortní vazby vyžadují odpovídající zohlednění stavu a vývoje jak v oblasti knihovnictví a informačních služeb a systémů, tak v oblasti výzkumu, vývoje, vysokého školství, kultury, státní správy, územně-správního uspořádání, legislativního a ekonomického zabezpečení, technické infrastruktury, mezinárodních vazeb atd. Lze však konstatovat obecně pozitivní posun při uvědomování si významu knihoven (informací) pro růst úrovně občanů, společnosti i hospodářství.

STK se v průběhu roku 1995 řídila Plánem hlavních úkolů, který byl členěn na úkoly zásadního významu resp. úkoly se závěrečným výstupem v r. 1995 a na úkoly průběžné, sledované interně a většinou i kvantitativně.

Předkládaná zpráva o činnosti STK v r. 1995 je členěna v dalších kapitolách podle hlavních typů činností knihovny a je doplněna souborem tabulek, které umožňují dokumentovat některé vývojové tendence. Tabulky jsou rozděleny do dvou částí:

část A tvoří statistické tabulky charakterizující stav a vývoj primárních a sekundárních fondů vč. katalogů a bází dat,

část B sumarizuje kvantifikovatelné služby a základní data o užitelnosti.

Nejdůležitější statistické ukazatele jsou shrnuty do přehledu **Hlavní statistické ukazatele činnosti knihovny v r. 1995**.

Základní charakteristiky činnosti a výsledků STK vedou k následujícím **závěrům** :

a. Oproti r. 1994, ve kterém byl pokles ročního přírůstku fondu zastaven, poklesl celkový přírůstek nové literatury o 15,9 %, avšak u základního fondu knih a časopisů představuje tento pokles 21 %. Celkové náklady na pořízení tohoto přírůstku vzrostly oproti roku 1994 o 5,5 %.

Akvizice knižního a časopiseckého fondu se řídí tematickým profilem knihovny a je zaměřena zejména na zahraniční stěžejní díla, v domácí produkci přetrvává nedostatek literatury z klasických technických oborů. Odběr periodik pokrývá sledované obory uspokojivě a zahrnuje stěžejní světové tituly.

Pokles přírůstku se objevil na stagnaci až mírném poklesu výpůjček, což se však netýká prezenčních výpůjček, soustředujících se na volně přístupné běžné ročníky periodik. Je velkým nedostatkem, že z prostorových důvodů nelze tímto způsobem zpřístupňovat téměř třetinu titulů periodik, přičemž volný přístup ke knižnímu fondu je omezen na příručku ve studovně.

**b.** Realizace programu automatizace pokročila v oblasti linky zpracování základního fondu (nových přírůstků knih a svázaných časopisů) do závěrečné etapy. Katalogizační praxe STK plně zohledňuje standardy UNIMARC. Pokročilá retrokonverze listkového katalogu neperiodik a zvládnutí konverze ze systému DataFlex do systému Aleph umožnily vytvoření OPAC (online public access catalog) a jeho zpřístupnění službami Internetu. Na závěr roku byla zakoupena neomezená licence na Aleph OPAC WWW, která umožnila zpřístupnění OPAC i touto atraktivní metodou. I když má OPAC řadu nedostatků způsobených především chybami v retrokonverzi, které se postupně odstraňují, znamená důležitý posun v sortimentu služeb. Kromě OPACu mají uživatelé Gopheru STK k dispozici pravidelně aktualizované přehledy nových přírůstků.

**c.** S pomocí grantu z programu INFRA byla zahájena vysoce náročná retrokonverze generálního katalogu periodik. V r. 1995 byly ukončeny první dvě etapy projektu, spočívající v naskenování, přepisu a archivaci více než 56 tisíc karet se záznamy o cca 12 tisících titulů časopisů. 3. etapa, tj. restrukturalizace záznamů do formátu UNIMARC s podporou programu ProTag fy COMDAT proběhne v letech 1996-7, výsledkem bude OPAC periodik.

**d.** Připojení STK k Internetu prostřednictvím sítě CESNET umožnilo využívat v oblasti služeb čtenářům a meziknihovních služeb e-mailu a v mezinárodních službách prověřovat požadavky v katalogích zahraničních knihoven. Tím se staly služby STK efektivnější. Internetovské služby STK vedou ovšem ke snížení počtu osobních návštěv, protože řada uživatelů může vyloučit informativní nebo orientační návštěvy.

**e.** STK byla dne 10. května 1995 přijata za řádného člena Evropské asociace pro šedou literaturu EAGLE a spolu s Knihovnou AV ČR se stala garantem za českou účast v mezinárodním systému pro využívání šedé literatury SIGLE. Pro tento účel zorganizovala a zajistila nutné předpoklady v podobě kooperačního systému šedé literatury za účasti 22 vysokých škol jakožto důležitých producentů tohoto typu dokumentů.

**f.** Ukončením rekonstrukce dvou hal areálu depozitních skladů ve Lhotě u Dolních Břežan byly dokončeny stavební a modernizační akce týkající se depozitářů. Oba areály depozitních skladů (Praha 4-Písnice a Lhota u D. Břežan) jsou nyní v dobrém funkčním i stavebně-architektonickém stavu a umožňují přesun méně využívaných fondů z přetížených skladových prostor v Klementinu.

**g.** Naproti tomu se nepodařilo vyřešit výše zmiňovanou situaci s umístěním hlavního provozu knihovny a přes veškeré úsilí, včetně vysoké zainteresovanosti nadřízeného orgánu, zůstávají otevřené i zásadní koncepční otázky spojené s předpokládaným stavebním pozemkem.

**h.** Dramaticky se zhoršuje personální situace. Je stále obtížnější získávat kvalifikované pracovníky, především z důvodů neuspokojujících platových podmínek. Výpomoc prostřednictvím zaměstnávání studentů a využívání náhradní civilní vojenské služby zůstává samozřejmě na úrovni výpomoci. Personální problémy jsou velmi vážnou překážkou na cestě modernizace knihovny.

## **2. HLAVNÍ STATISTICKÉ UKAZATELE ČINNOSTI STK**

### **3. TVORBA A VYUŽÍVÁNÍ FONDŮ STÁTNÍ TECHNICKÉ KNIHOVNY**

Vytváření, zpracování, ochrana a uchovávání fondů a následující služby patří mezi základní, standardní úkoly knihovny.

#### **3.1 Tvorba primárních fondů**

Primární fondy STK představuje sbírka odborné a vědecké literatury z oblasti techniky a přírodních věd s technikou souvisejících a speciální sbírka firemní literatury.

##### **3.1.1 Akvizice knih a časopisů**

Do základního fondu knihovny bylo získáno množství kvalitní knižní literatury, zejména zahraniční encyklopedické literatury, výkladových slovníků, a základních děl jednotlivých oborů zahrnutých do profilu knihovního fondu. Kromě toho byl fond doplněn i běžnou studijní a příručkovou literaturou vycházející v zahraničí. Domácí literatury ze sledovaných oborů vychází stále málo, její zaměření zohledňuje především elektroniku a výpočetní techniku. Přetrvává nedostatek literatury z klasických technických oborů. O časopisecké literatuře získávané do STK lze říci, že v relativní úplnosti pokrývá sledované obory a zahrnuje stěžejní světové tituly. Knihovna se však musí zaměřit na větší propagaci této kvalitní literatury, aby se o ní dověděli nejen odborníci znalí informačního aparátu knihovny, event. ti, kteří mají přístup do Internetu, ale všichni stávající i potenciální uživatelé STK.

Akvizici zahraniční literatury do značné míry ztěžují příčiny mimo knihovnu, zejména všeobecně platná hospodářská normativa, která nezohledňuje nejen potřeby knihoven, ale zejména praxi na knižním trhu.

Oproti r. 1995 se přírůstek snížil (růst cen), byla však zachována kontinuita odběru periodik, většinu českých titulů však STK dosud získává povinným výtiskem. Připravované zrušení tohoto práva bude znamenat zvýšení výdajů na akvizici.

Převažující formou akvizice je nákup (70%), kdy počet nakoupených knih a seriálů klesl o 17,7 %, avšak příslušné výdaje stouply o 4,4 %. Průměrná cena jedné knihovní jednotky vzrostla přibližně o 27 % (ze 441 Kč v r. 1994 na 560 Kč v r. 1995). U časopisů získávaných nákupem poklesl odběr titulů pouze o 0,1 %, avšak výdaje stouply o cca 9 %, takže průměrná cena jednoho titulu stoupla o 8,5 % (z 10 718 Kč na 11 635 Kč).

Podíl darů činil 21 %. Takto byla získávána především domácí literatura, zejména od knihoven s právem povinného výtisku, které STK převáděly literaturu mimo svůj profil, avšak vyhovující profilu STK. Omezením povinného výtisku neperiodik na 3 knihovny však tento způsob od r. 1996 rovněž odpadne.

Výměnou jsou získávány výhradně zahraniční publikace, a to časopisy a šedá literatura.

### **3.1.2 Akvizice firemní literatury**

Zvýšená aktivita pracovníků akvizice firemní literatury vedla k nárůstu počtu získaných jednotek, které se však v důsledku dlouhodobého onemocnění příslušného pracovníka nezdařilo v úplnosti zpracovat a zařadit do fondu. Z toho plyne rozdíl mezi skutečně získaným počtem jednotek a počtem vykazovaným v tabulce A 1. Akviziční pracovníci navštívili v Praze všechny technicky zaměřené výstavy a veletrhy, v Brně AUTOSALON a mezinárodní strojírenský veletrh, v SRN Lipsko - Auto Mobil 95, Verkehr + Logistik 95, Bau Fachmesse 95, Mnichov - LASER 95, Norimberk - ELTEC 95. Rozesláno bylo celkem 1394 akvizičních dopisů a odpovědních lístků firmám a nakladatelstvím časopisů (z toho 511 v ČR), 1181 děkovacích dopisů (485 v ČR) a 688 výročních poděkování (102 v ČR). Akvizice FL získala v roce 1995 celkem 19.285 jednotek FL, z toho 2616 duplikátů. Z tohoto počtu bylo 11.017 titulů zahraničních, 5652 tuzemských. Navíc bylo získáno, avšak do fondu nezařazováno 2773 jednotek FL, které byly použity na meziknihovní výměnu (468) nebo dány k dispozici zájemcům ve studovně referátové a firemní literatury.

Do příručního fondu adresářů a veletržních katalogů ve studovně referátové a firemní literatury bylo získáno 224 nových svazků, v převážné míře zdarma (formou povinného výtisku od vydavatelů z ČR, darem od zahraničních vydavatelů, z obchodních oddělení velvyslanectví v ČR, ze smíšených obchodních komor a od dalších institucí na podporu mezinárodního obchodu), pouze v několika málo případech jde o nákup publikací.

Do příručního fondu katalogů z oborů elektroniky a výpočetní techniky přibylo 24 nových svazků, získaných částečně darem (od firem Hewlett-Packard, Texas Instruments), částečně nákupem.

V souvislosti s přijetím nového zákona č.37/1995 Sb, o neperiodických publikacích, platného od 1.1.1996, byl při osobním jednání se zástupci českých firem zdůrazňován především význam fondu FL pro propagaci jejich výrobků a technologií mezi technickou veřejností a v tomto duchu byly psány i články zveřejňované v technickém tisku.

## **3.2 Zpracování fondů**

### **3.2.1 Zpracování základního fondu knih a časopisů**

V průběhu zpracování nových přírůstků byly doladěny jednotlivé operace v automatizované lince zpracování knih. Posledními operacemi, řešenými koncem roku byly tisky katalogizačních záznamů přímo na karton. Po dořešení těchto operací lze považovat linku za dokončenou. V rámci zpracování přírůstků zbývá dorešit předávání záznamů zahraniční literatury do celostátní evidence zahraniční literatury na disketách.

Byl zahájen provoz automatizované linky zpracování časopisů, automatizovaná databáze periodik KATCAS byla ve zkušebním provozu odzkoušena a od poloviny roku jsou data o vázaných časopisech ukládána do této databáze v běžném provozu.

V rámci pracovní skupiny pro zavádění Anglo-amerických katalogizačních pravidel AACR2 a mezinárodního bibliografického formátu UNIMARC v STK byla prostudována pravidla AACR2 a katalogizační praxe STK tato pravidla zohlednila ve své činnosti. Změny jsou zachyceny v Manuálu vybraných činností zpracování přírůstků základního knihovního fondu STK a budou průběžně doplňovány při dopracovávání tohoto manuálu.

Po věcné stránce byly knihy průběžně zpracovávány dle Mezinárodního desetinného třídění a předmětovými hesly. V rámci ověřování nulté verze Polytematického strukturovaného hesláře byl zaveden i tento třetí jazyk jako forma řízeného slovníku a připomínky z ověřování byly využity při řešení projektu verze 1. (v rámci programu INFRA). V souvislosti s novým způsobem zpracování časopisů v lince bylo prověřeno a upraveno věcné zařazení časopisů dle MDT a přidělena předmětová hesla. Tato mimořádná akce bude dokončena v 1. čtvrtletí 1996.

Výkonnost pracoviště věcného popisu byla narušena dlouhodobou nemocností několika pracovníků, což mělo a dosud má za následek zpoždění průběhu linky zpracování.

Kvantitativní charakteristiky zpracování obsahují tabulky A 5. V oblasti tvorby a aktualizace informačního aparátu pro zpřístupňování základního knihovního fondu STK se značná část pracovní kapacity věnovala, kromě běžného budování a údržby katalogů, aktualizaci katalogů v souvislosti s vyřazováním literatury z fondu STK a s odpisem ztrát.

### 3.2.2 Retrokonverze katalogů základního fondu

**Retrokonverze katalogu knih** z let počínaje rokem 1978, zahájena v r. 1994, pokračovala. Bylo zpracováno cca 58 tis. záznamů. Z podkladu, tj. místního seznamu, zbývá zapsat cca 5.500 záznamů mikrofondu a 23 vázaných seznamů rovněž záznamů mikrofondu /počet záznamů zde obsažených není dosud stanoven/. Kontrolou prošla dosud asi jedna pětina až jedna čtvrtina uložených záznamů. Konvertované záznamy spolu se záznamy nových přírůstků tvoří základ pro OPAC STK vystavovaný v systému Aleph.

**Retrokonverze generálního katalogu časopisů**, zařazená v programu INFRA, proběhla ve svých prvních dvou etapách (přepis a archivace záznamů) velmi dobře, a byla takto hodnocena i v rámci oponentního řízení. Oponentura ocenila zejména průkopnický charakter projektu, jelikož dosud žádná knihovna v České republice vč. Národní knihovny se k tomuto náročnému úkolu dosud neodhodlala. Tento předstih ovšem znamená i vysokou zodpovědnost za principy i výsledky řešení, tedy i za způsob převodu záznamů do struktury UNIMARC. V příštím roce bude tento úkol pokračovat vlastní strukturalizací načtených záznamů.

### 3.2.3 Zpracování historických fondů

Úkol vytvoření databáze historických fondů STK z let 1718 - 1913 byl zahájen v r. 1993 a v letech 1993-1994 byl řešen s podporou prostředků z resortního výzkumu. V r. 1995 úkol pokračoval v poněkud omezené míře vzhledem k omezení prostředků na nutné externí odborné kapacity. Přesto byla vytvořena zcela nová metodika zpracování bibliografických záznamů určených k uložení do databáze. Zpracování této metodiky je nezbytným základním předpokladem pro tvorbu záznamů, které budou ukládány v programovém systému ALEPH, do kterého byla dosud vytvořená databáze v průběhu roku konvertována. Nově vytvořená metodika aplikuje na danou problematiku mezinárodní standardy, přijímané v současné době v ČR za závazné, a to Anglo-americká katalogizační pravidla AACR2 a mezinárodní bibliografický formát UNIMARC. Metodika obsahuje vedle obecných pravidel zejména výběr údajů z formátu UNIMARC, které budou v záznamech pro databázi používány a bibliografickou specifikaci každého údaje, aplikující ustanovení AACR2 pro zpracování historických knih z fondu STK. Materiál má 68 stran.

Na základě první verze metodiky zpracované v 1. čtvrtletí byla vytvořena experimentální dávka 100 záznamů a zkušebně uložena. Získané zkušenosti byly aplikovány ve 2. verzi dokončené v listopadu a použity rovněž pro zpřesnění návrhu na převod údajů mezi systémy DASAT a ALEPH. Ve 4. čtvrtletí bylo pro databázi podle této metodiky zpracováno a připraveno k uložení 200 nových záznamů.

### 3.2.4 Zpracování firemní literatury

Zpracování přírůstků firemní literatury probíhá v rutinním režimu a je statisticky vyhodnoceno v tabulkách A 5, databáze v tabulkách A 7.1 a A 7.2. Nově byl zpracován věcný rejstřík pro vyhledávání FL, který slouží jak pro klasifikaci firemní literatury, tak pro rychlejší obsluhu uživatelů. Stávající koncepce zpracování FL a z ní vyplývajícíchází dat bude však nutno přehodnotit tak, aby bylo možno začlenit firemní literaturu do OPAC STK a tím ji zpřístupnit i prostřednictvím Internetu.

## 3.3 Organizace a ochrana fondů

### 3.3.1 Základní fond

Naléhavost obsahové prověrky způsobila přerušení průběžné revize fondů v r. 1994. V r. 1995 byla obsahová prověrka zaměřena především na aktualizaci dílčího fondu signatury D - dokumenty s časově omezenou informační hodnotou. Ostatní činnosti probíhaly ve standardním režimu. Pracovníci odd. revize a obsahové prověrky základního fondu připravují a kontrolují podklady pro retrokonverzi katalogu knih. V souvislosti s reorganizací tvorby základního knihovního fondu STK byl zpracován návrh reorganizace činnosti oddělení.

### 3.3.2 Historický fond

Jádro historického fondu je umístěno v trezorech v místnosti, ve které jsou sledovány klimatické podmínky. Vzhledem k nevyhovujícím změnám teplotního režimu, které vznikly po přestavbě kotelny v Klementinu, bylo nutné instalovat automatický zvlhčovač vzduchu.

U ostatního historického fondu proběhla 2. etapa převazby, kdy pod vedením externího odborníka na knižní vazbu bylo provedeno 927 převazeb.

### 3.3.3 Firemní literatura

Ve studovně referátové a firemní literatury se fond FL udržuje z důvodu omezeného prostoru a zcela naplněných krabic na zhruba stále stejné výši. Vytříděné starší publikace (cca 2 - 4 roky podle oboru) se přemisťují do archivu.

Z primárního fondu v archivu byly vyřazovány publikace starší 10 let, které již nebyly čtenáři využívány. Zároveň byly do archivu zařazovány publikace vytříděné z krabic ve studovně. Současně byla kontrolována správnost zařazení a

klasifikace.

V archivu bylo zkontrolováno 132 znaků MDT, což představuje 180 úložných krabic a obalů. Vyřazeno bylo 7 022 titulů (srv. tab. A 6.1) a překlasifikováno 156 publikací.

### 3.3.4 Vazba

Průběžně byla zajišťována vazba nevázaných dokumentů u dodavatelů vybraných v souladu se zákonem č. 199/94 Sb., o zadávání veřejných zakázek. Celkem bylo svázáno 7398 svazků, z toho 6505 časopisů (tj. 2011 titulů).

### 3.3.5 Mikrofišování časopisů

Nejfrekventovanější a současně nákladné tituly časopisů jsou v zájmu ochrany fondů průběžně mikrofišovány v reprografické laboratoři STK. Celkem bylo mikrofišováno 316 titulů na 10 407 originálních mikrofiších.

## 3.4 Služby

### 3.4.1 Výpůjční služby z knižních a časopiseckých fondů

V závislosti na požadavcích uživatelů knihovny a možnostech jejich uspokojení byly poskytovány **prezenční, absenční, meziknihovní a mezinárodní meziknihovní výpůjčky a reprografické služby** nahrazující výpůjčku. Podrobné statistické vyhodnocení obsahují tabulky 1 až 4 v části B. Ve srovnání s r. 1994 došlo k poklesu absenčních výpůjček, avšak ke vzestupu výpůjček prezenčních a k mírnému poklesu požadavků na reproslužby, avšak naopak ke vzestupu počtu zhotovených kopií. Celkově (v dlouhodobějším měřítku) je však počet požadavků na výpůjční služby a stupeň jejich uspokojení ze strany STK stabilizovaný, což je v éře nástupu elektronických médií, počítačových sítí a s rozšiřující se dostupností dokumentů jinými cestami jev spíše mimořádný.

Výrazné vylepšení služeb uživatelům umožnilo napojení knihovny na **Internet**. Od března 1995 bylo zavedeno vyřizování požadavků prostřednictvím e-mailu. Zejména mezinárodní meziknihovní služba je díky Internetu poskytována kvalitněji, rychleji i finančně efektivněji, neboť prověřováním požadavků v databázích zahraničních knihoven je cíleně směřována do knihovny, která může požadavek uspokojit. To se projevilo i více než 8% nárůstem požadavků na MMVS. V rámci MMVS využívá STK knihoven v 18 zemích, nejvíce v Nizozemí, Švýcarsku a SRN. Uživatel přitom nese průměrně přibližně 60 % nákladů na poplatek za výpůjčku ze zahraničí, což na druhé straně vede k regulaci požadavků.

V průběhu roku byl zkrácen expediční čas objednávek uživatelů ze skladů knih v budově Klementina a předpokládáme udržet toto vylepšení i nadále. Pokračovala služba kopírování obsahů jednotlivých čísel vybraných časopisů. 571 časopiseckých titulů pro 91 abonentů (5552 obsahů, tj. 20 633 kopií) představuje nárůst oproti r. 1994 přibližně o 10 %.

Zajišťování služeb probíhalo za obtížných podmínek personálních (odchody pracovníků, vysoká nemocnost, dlouhodoběji neobsazená místa na pracovištích výpůjčních služeb, skladů i reprografie).

### 3.4.2 Využívání fondu firemní literatury

Fond FL byl zpřístupňován zejména presenčními a absenčními výpůjčkami v tematických řadách i individuálními. Presenční výpůjčky zůstaly i v r. 1995 na dlouhodobém průměru i při celkovém mnohem menším množství publikací ve fondu. Absenční osobní výpůjčky jsou často nahrazovány xerokopii. Výpůjčky v tematických řadách jsou zhruba na stejné úrovni jako v r. 1994, opět cca 2/3 zájemců byla tato služba odmítnuta pro neplacení faktur. Tato služba byla v r. 1995 dále ztížena dlouhodobými nemocemi příslušných pracovníků.

Statistický pohled na výpůjčky FL poskytuje tabulka 1.1 a 1.2 v části B. Převažují výpůjčky ze strojírenství (cca 25 %), následuje slaboproudá elektrotechnika a elektronika, výpočetní technika, energetika, sklářský a keramický průmysl, textilní a oděvní průmysl.

Návštěvnost studovny referátové a firemní literatury od r. 1993 plynule roste (oproti r. 1994 o 7,5 %) návštěvnost archivu klesá (o cca 5 %). Růst návštěvnosti studovny však není pouze zásluhou služeb z fondu firemní literatury, ale je ovlivňován rovněž zájmem o další speciální služby (rešeršní a referenční - srovnej kap. 3.5.2). Z hlediska referenčních služeb firemní literatury je významný příruční fond adresářů a veletržních katalogů, obsahující 547 svazků (nárůst o 21,5 %) a příruční fond vybraných katalogů z oboru elektroniky, výpočetní techniky a automatizace (339 sv., nárůst o 7,3 %).

### 3.4.3 Výstavy

Bylo upřádáno 10 výstavek publikací, při nichž bylo vystaveno 556 titulů. Na základě záznamu bylo realizováno 288 výpůjček.

Pro muzeum v Berouně byly zapůjčeny publikace z historického fondu pro účely výstavy k tematice historie těžby a

zpracování vápence.

### 3.5 Tvorba a využívání sekundárních fondů

Sekundárními fondy se rozumí sbírky informačních pramenů, které poskytují informace o primárních fondech (knihách, časopisech, člancích a dalších druzích dokumentů). Tyto sekundární fondy STK buď sama vytváří, nebo je vyhledává, získává do svých fondů, či zajišťuje k nim přístup, a na jejich základě poskytuje uživatelům další služby. (Mezi sekundárními prameny jsou počítány i katalogy knihovny, o nichž byla řeč v kap. 3.2.)

#### 3.5.1 Bibliografie a bibliografické báze dat

Tvorba stávajících bibliografickýchází dat nevykazovala výkyvy přesto, že z příslušných útvarů odešli na začátku roku klíčoví pracovníci. Pokračovalo rutinní ukládání a využívání BD rešerší a bibliografií a BD norem. V průběhu roku byla zastavena BD přírůstků zahraniční technické literatury v STK a spolupracujících knihovnách a její zpřístupnění formou publikace "Přirůstky zahraniční technické literatury", především z důvodu neperspektivnosti ve vztahu k projektu souborného katalogu CASLIN. Doplňování BD bývalých ústředních evidencí UEVZOD a ŮEP probíhalo do konce roku 1995 jako útlumový program. Příslušní pracovníci byli pověřováni úkoly souvisejícími s konstitucí kooperačního systému šedé literatury a účastí STK v SIGLE a dalšími operativními úkoly. Pokračovala smluvní spolupráce s Národní knihovnou ČR na článkové bibliografii **ANAL**, která vykazovala během roku stále rostoucí tendenci. Pro kooperační systém článkové bibliografie ANAL bylo zpracováno celkem 1.100 záznamů z 15 českých technických časopisů. Příspěvek STK je velmi kladně hodnocen. I nadále pokračovala dlouholetá spolupráce s australským editorem rozsáhlé bibliografie o únavě materiálů Johnem Y. Mannem.

Ve 4. čtvrtletí 1995 byla aktualizována **databáze souborného katalogu zahraničních periodik** daty o titulech objednaných na rok 1996 STK a dalšími 16 vysokoškolskými knihovnami. V případě dat STK bylo nutno provést přetažení údajů z báze dat akvizice časopisů, jejich konverzi do CDS/ISIS a jejich následnou editaci a přípravu pro vydání publikace. **Seznam časopisů objednaných do STK a vybraných vysokoškolských knihoven technického zaměření v roce 1996** (cca 2.900 záznamů) byl pak vydán v prosinci 1995.

Kvantitativní charakteristiky bibliografickýchází dat jsou uvedeny v tabulce 7.1 části A.

#### 3.5.2 Rešerše a referenční činnost

Rešeršní služby byly zajišťovány z klasických sekundárních fondů (tj. referátových časopisů a abstrakt),ází dat na CD-ROM, z fondů pražských informačních institucí a experimentálně zází dostupných prostřednictvím INTERNETu. Bylo vypracováno 9 klasických a kombinovaných rešerší a 160 rešerší z BD na CD-ROM. Zatímco počet klasických rešerší v roce 1995 v podstatě stagnoval, rešerše zází dat na CD-ROM zaznamenaly nárůst o více než 50%. Kromě toho bylo z BD na CD-ROM zodpovězeno 858 bezplatných referenčních a bibliografických dotazů především z BD Firemní monitor (Registr organizací ČR) a JURIX. I zde je registrován markantní vzestup zájmu uživatelů.

Z BD na CD-ROM je nejvíce využíván Firemní monitor (54 rešerše + 371 dotaz), JURIX (487 dotazů), dále pak Science Citation Index (50 rešerší), Inspec (30 rešerší) a Compendex (13 rešerší), ISSN Compact (1 rešerše, 91 dotaz). Méně jsou využívány Analytical Abstracts (6), Predicast (5), Wer liefert was (1), Sigle (1).

Z báze dat OSIRIS (česká periodika s ISSN) byly zpracovány 2 rešerše s 1132 záznamy, z BD ŮEVZOD 4 rešerše s 927 záznamy a dále 15 rychlých dotazů. Z BD ŮEP bylo zodpovězeno celkem 45 dotazů na překládanou literaturu.

Za skutečně rešerše bylo fakturováno celkem 70.524,- Kč, z toho 32.940,- Kč za rešerše ruční a kombinované.

V souvislosti s prodloužením předplatnéhoází dat na CD-ROM bylo vypsáno koncem roku výběrové řízení na dodavatele CD-ROM. Současný stav LAN STK přitom umožnil - v závislosti na finančních možnostech knihovny - předplatit u několika titulů síťové licence. Tím přestane být využívání těchtoází dat lokálně závislé na CD-ROM drivu ve studovně referátové a firemní literatury.

V rámci rešeršních služeb z firemní literatury bylo zpracováno celkem 14 adresních rešerší, z toho 13 pro uživatele z ČR, 1 pro zahraničního. Pro 7 tuzemských zájemců byla individuálně objednána firemní literatura ze zahraničí, v 6 případech byla objednávka vyřízena kladně. Dále bylo zpracováno 19 retrospektivních tematických rešerší.

Za průběžné rešerše lze považovat tematické řady FL, kterých bylo nově sestaveno celkem 349 a vybráno do nich celkem 4.832 publikací FL.

Rešeršní a referenční služby byly zajišťovány především pracovišti v rámci odboru 4 včetně studovny referátové a firemní literatury. Celkový počet návštěvníků SRFL se oproti roku 1994 mírně zvýšil. V rámci těchto služeb bylo zapůjčeno 8.384 ks norem a 6.825 čísel referátových časopisů. Kromě vyřizování referenčních prezenčních a telefonických dotazů pracovníce studovny zodpovídají většinou na základě okamžitých požadavků uživatelů STK referenční dotazy a jednoduché rešerše zází dat na CD-ROM. Informační a referenční služby o fondech a službách FL



byly poskytovány formou ústních (6.849) i písemných (371) informací a prostřednictvím poradenské služby.

V zájmu zkvalitnění rešeršních a referenčních služeb bylo zahájeno postupné prověřování možností využití domácích a zahraničníchází dat INTERNETu. Prozkoumané síťové zdroje reprezentují pouhý zlomek možností INTERNETu. Ověřování se soustředilo především na možnost tematického přístupu a prohledávání OPAC a velkých polytematických informačních zdrojů. Ověřování bude pokračovat v roce 1996 především se zaměřením na ty tematické oblasti techniky, které nejsou v STK pokryty jinými informačními zdroji. Výsledky za r. 1995 jsou uvedeny v závěrečné zprávě.

### 3.6 Publikační a propagační činnost

Jak již bylo řečeno výše, bylo 3. číslem ročníku 1995 zastaveno vydávání Přírůstků zahraniční technické literatury. Důvodem bylo kromě personálních potíží i určitá neperspektivnost tištěného tematicky zaměřeného souborného katalogu za okolností, kdy vrcholí příprava celostátního souborného katalogu v rámci projektu CASLIN. Kromě toho STK zahájila vystavování svého OPAC v síti Internet. Navíc jsou ve službě Gopher STK pravidelně vystavovány tematicky rozříděné přírůstky nové literatury ve fondech knihovny, vždy za poslední 3 měsíce.

V závěru roku byl vydán **Seznam časopisů, objednaných do STK a vybraných vysokoškolských knihoven technického zaměření v roce 1996** (ISSN 1210-390X).

Interní zpravodaj STK **NOTES** vyšel 4 krát. Je k dispozici vč. všech vydání minulých let v lokální síti STK a v omezeném počtu výtisků.

Na podporu propagace fondů FL byly v **technicky zaměřených časopisech** zveřejněny následující články:

Technický týdeník č.1/95 - "Novinky firemní literatury v STK",

Technický týdeník č.7/95 - "Novinky firemní literatury v STK",

Technický týdeník č.16/95 - "Fond firemních časopisů ve Státní technické knihovně",

Technický týdeník č.28/95 - "Novinky firemní literatury v STK",

Elektro č.5/95 - "Oddělení firemní literatury ve Státní technické knihovně Praha",

Technika a trh - Maschinenmarkt č.4/95 - "Firemní literatura ve Státní technické knihovně".

Ve snaze pravidelně představovat čtenářům Technického týdeníku oddělení firemní literatury STK jako zdroj aktuálních informací o nejnovějších, ekologicky šetrných, energeticky úsporných ap. výrobcích a technologiích na našem trhu, poskytují pracovníci oddělení redakci krátké články, které jsou zveřejňovány pod kontaktní adresou STK. Zájemci o popsané výrobky se potom obracují přímo na odd. FL se žádostí o zapůjčení prospektů, adresní rešerše na výrobce atd. Uvedené články byly v roce 1995 zveřejněny v následujících číslech Technického týdeníku: 16, 20, 26, 27 (2x), 32, 33, 35, 38 (3x), 40, 42, 43 (4x), 50, 51/52.

S výjimkou výše uvedeného a využívání možností nabídky služeb STK v prostředí Internetu je však propagace knihovny na neuspokojivé úrovni a je třeba v budoucnu věnovat této otázce větší péči.

## 4. SPOLUPRÁCE S KNIHOVNAMI A INFORMAČNÍMI SYSTÉMY

Základní formou spolupráce v zájmu uživatelů a rozšíření přístupu k informačním zdrojům mimo vlastní fondy jsou různé meziknihovnické služby, o nichž bylo psáno v kap. 3.4.1. Kromě této obvyklé a rutinní formy jsou však udržovány a rozvíjeny další formy spolupráce v zájmu koordinace činností, rozšíření kontaktů a zabezpečení možností rozvoje knihovnicko-informačních služeb.

V r. 1995 byla uzavřena v podobě materiálu **Rámcový projekt integrace knihovnictví do vědní, vzdělávací a kulturní politiky ČR** a vydáním **Knihovnického memoranda** jednoroční práce meziresortní skupiny ustavené náměstkou ministrů školství, kultury a místopředsedou Akademie věd ČR. Účast STK v této skupině pracovníků MŠMT, MK a ředitelů několika knihoven (Národní knihovny ČR, SVK České Budějovice, Knihovny Akademie věd a STK) byla velmi důležitá. Závěry, přijaté zadavateli v květnu 1995 jako základ pro další práci na této závažné problematice, konstatovaly především absenci nadresortního přístupu k řešení složitých otázek výstavby a fungování knihovnických služeb a knihovnických sítí a potřebu zřízení koordináčního orgánu pro otázky knihovnictví. Materiál byl prodiskutován i na Ústřední knihovnické radě, na konferenci Knihovny současnosti 95 a zpracovatelská skupina, rozšířená o představitele vysokoškolských knihoven, byla na základě dohody ministra školství a ministra kultury pověřena zpracováním konkrétního programu pro podporu knihoven zaměřených na uživatele z oblasti výzkumu, vývoje a vzdělávání. Program by měl být v průběhu r. 1996 předložen vládě ČR.

### 4.1 Spolupráce s knihovnami

STK udržuje dlouhodobé kontakty se všemi velkými vědeckými knihovnami v regionech i s ústředními knihovnami resortů, s nimiž má společné oborové zájmy. Spolupráce s knihovnami vysokých škol byla v r. 1995 orientována především na **výstavbu kooperačního systému šedé literatury** (blíže kap. 4.2).

V oblasti **bibliografie a bibliograficko-informačních služeb** mají již dlouholetou tradici pravidelné koordinační porady, které STK v r. 1995 zorganizovala v červnu ve spolupráci se Státnou vědeckou knihnicou v Banské Bystrici a v prosinci v STK v Praze. Této aktivity se účastní 14 vědeckých a specializovaných knihoven z České republiky i Slovenska. Přes postupnou změnu charakteru těchto porad, kde se diskutovaná problematika stále více stáčí od klasické bibliografické činnosti směrem k činnosti rešeršní, referenční a k tvorbě a využívání bází dat všech typů, se jedná o užitečnou aktivitu, účastníky velmi kladně hodnocenou.

Konkrétním výrazem kooperace v oblasti bibliografie je databáze ANAL (článeková bibliografie pod vedením Národní knihovny ČR), o níž bylo psáno v kap. 3.5.1.

V oblasti **služeb** se STK rovněž tradičně zúčastňuje práce Komise pro služby při Národní knihovně ČR. Tato Komise byla v roce 1995 transformována na seminář o knihovních službách. Seminář se konal ve Státní vědecké knihovně v Plzni ve dnech 7. a 8. listopadu 1995. Téma semináře - Knihovny v podmínkách nástupu užívání elektronických dokumentů, informačních zdrojů v sítích a činnosti automatizovaných systémů bylo velice přínosné. Výměna zkušeností a porovnání vývoje užívání elektronických dokumentů v jednotlivých knihovnách v České i Slovenské republice vyzněly ve prospěch STK.

Na úrovni konzultací a pracovních porad pokračuje **spolupráce s Národní knihovnou** v oblasti zpracování fondů, zejména k problematice standardů (UNIMARC) a koncepcí souborných katalogů.

Rozvíjí se **spolupráce s knihovnami vysokých škol** při budování a publikování souborného katalogu časopisů (oproti r. 1994 přibyly další 2 knihovny, takže Seznam periodik na r. 1996 obsahuje data ze 17 knihoven). Vysokoškolské knihovny rovněž velmi ochotně spolupracovaly při aktualizaci databáze o vysokoškolských knihovnách, která je připravována pro vystavení v Gopheru STK.

Testování **Polytematického strukturovaného hesláře**, zahájené v r. 1994 na základě smluvní spolupráce s vybranými knihovnami, bylo rozšířeno o knihovnu CERGE/EI a knihovnu řádu vlády ČR.

Zástupce STK působí v Ústřední knihovnické radě, poradním orgánu ministra kultury a v Komisi pro vysokoškolské knihovny Rady vysokých škol.

## 4.2 Spolupráce s informačními systémy

STK je členem dvou mezinárodních systémů - ISSN a SIGLE a v rámci úkolů SIGLE organizuje vytvoření Kooperačního systému šedé literatury ve spolupráci s českými vysokými školami.

Jako člen systému **ISSN** zajišťovala STK činnost **Českého národního střediska ISSN**. Středisko průběžně plnilo všechny úkoly jak směrem k vydavatelům tuzemských seriálových publikací, tak směrem k Mezinárodnímu centru ISSN (IC ISSN) v Paříži. editel ČNS ISSN se aktivně zúčastnil jednání 21. zasedání ředitelů národních středisek a předcházejícího jednání OSIRIS Users Group, která se obě konala v září v Lublani (Slovensko).

Z báze dat OSIRIS bylo do IC odesláno šest disket, které obsahovaly celkem 1441 nových nebo opravených záznamů. Celkový počet českých záznamů v bázi dat OSIRIS je 3804. Bylo přiděleno 243 nových ISSN. Do IC bylo zodpovězeno 22 dotazů na české seriálové publikace. Pro uživatele z ČR bylo zodpovězeno 275 dotazů na české seriály a 91 dotazů z ISSN Compact na zahraniční seriály. Z CD-ROM byla zpracována 1 rešerše a z báze dat OSIRIS 2 rešerše.

Na žádost IC byla provedena kontrola 293 českých seriálů, jejichž ISSN nebyla podchycena v Registru ISSN. Náročnost práce spočívala v tom, že se jednalo buď o dávno zaniklé časopisy a komplikované změny názvů nebo o seriály z nedávné doby, které měly jen velmi malou životnost a jejichž vydavatelé již neexistují.

Průběžně jsou poskytovány telefonické nebo osobní konzultace pro vydavatele seriálových publikací, ČNS spolupracuje při přidělování ISSN s odborem knižní kultury MK ČR a při zpracování českých publikací s Národní knihovnou ČR.

Pro novou rubriku časopisu INFOCUS bylo ve čtyřech částech zpracováno 155 záznamů českých seriálových publikací s nově přidělenými ISSN.

Příprava vstupu STK do **Evropské asociace pro využívání šedé literatury** byla završena přijetím STK za řádného člena na Valném shromáždění **EAGLE** dne 10. května 1995. Další postup při naplňování členství je koordinován s druhým českým členem EAGLE - Knihovnou Akademie věd ČR. Formální dohoda o spolupráci STK a KNAV bude uzavřena v r. 1996.

Souběžně se zajišťováním podmínek aktivní účasti v informačním systému EAGLE **SIGLE** (systém pro využívání šedé literatury) pokračovaly velmi intenzivně práce na konstituování **kooperačního systému šedé literatury (KSŠL)** v resortu MŠMT:

Bylo provedeno vyhodnocení dotazníkového průzkumu potenciálních účastníků KSŠL z řad českých vysokých škol a univerzit (z 23 dotázaných vysokých škol odpovědělo 20). Cílem průzkumu bylo zmapovat postoje VŠ k účasti v KSŠL, jejich možnosti a další parametry. Poměrně vysoká shoda odpovědí na klíčové otázky systému umožnila připravit předběžnou funkční strukturu KSŠL a navrhnout varianty sběru dat o ŠL.

Na dvou setkáních zástupců vysokých škol v březnu a září 1995 bylo přijato funkční schéma, metoda sběru dat a posouzení otázky ukládání a transferu dat mezi STK a účastníky systému a dále problematika vhodného nástroje věcného popisu dokumentů ŠL v tuzemské databázi, kde popis podle metodiky SIGLE nestačí.

STK zřídila uzavřenou moderovanou elektronickou diskusní skupinu (listserv) SIGLE, umožňující většině účastníků KSŠL operativní styk s pověřeným pracovníkem STK a konzultace společných problémů.

Ve spolupráci s KNAV byl proveden překlad 2. úrovně tematických skupin SIGLE, který byl v listopadu 1995 zpřístupněn účastníkům KSŠL na FTP serveru STK jako ASCII soubor.

Analogicky byl zpřístupněn soubor korporací v české a anglické verzi, který byl vytvořen na základě údajů poskytnutých účastníky KSŠL, které byly posléze doplněny, zeditovány a zkonvertovány do podoby ASCII souboru.

Byly připraveny postupně 2 varianty pokynů pro sběr dat o ŠL. První varianta distribuovaná v červenci 1995 vycházela ze struktury záznamu v platném Manuálu SIGLE. Systém SIGLE mezitím přijal pro ukládání záznamů o ŠL softwarový produkt FIBRE, což si vynutilo dílčí úpravy ve struktuře záznamu. Druhá varianta pokynů byla distribuována v listopadu 1995.

Návrh smlouvy mezi STK a producenty ŠL/účastníky KSŠL, rámující fungování systému a vymezující základní činnosti a povinnosti jeho účastníků, byl distribuován k připomínkování všem účastníkům KSŠL začátkem ledna 1996.

Pracovníci STK se aktivně účastnili jak přípravy, tak jednání řídicího výboru a technického komitétu EAGLE, které se konaly v říjnu v KNAV a které bylo spojeno s workshopem FIBRE pro domácí i zahraniční účastníky. SW FIBRE byl současně nainstalován na technice STK k odzkoušení.

Dosavadní aktivity STK a KNAV byly sumarizovány a publikovány v čísle 12/95 časopisu Infocus.

### 4.3 Členství v organizacích

Knihovna je členem **Sdružení knihoven ČR** a mezinárodních organizací **Aslib** (Mezinárodní asociace pro informační management) a **IATUL** (Mezinárodní asociace knihoven technických univerzit). Jednotliví pracovníci STK jsou pak členy Svazu knihovníků a informačních pracovníků a České informační společnosti.

## 5. AUTOMATIZACE

Je možné konstatovat, že výpočetní technika v STK **vstoupila do většiny činností a procesů** a stala se běžným nástrojem jak v knihovnických zpracovatelských procesech a službách, tak v útvech ekonomicko-správních a provozních. Lokální počítačová síť byla propojena prostřednictvím PASNET (Pražská akademická síť) a CESNET na Internet a STK začala nabízet svým uživatelům další služby, počínaje e-mailem a WWW konče.

#### Stav automatizace lze shrnout takto:

Linka akvizice a zpracování základních fondů je automatizována z cca 80 % (kromě mezinárodní výměny jsou automatizovány základní procesy v systému DataFlex).

Pokračuje retrokonverze katalogu knih a byla zahájena retrokonverze generálního katalogu časopisů.

S využitím retrokonvertovaných záznamů a záznamů nových přírůstků a na základě zvládnuté konverze DataFlex - Aleph byl vytvořen online katalog (OPAC) a zpřístupněn uživatelům prostřednictvím Telnet, Gopher a experimentálně jako OPAC WWW.

Oblast akvizice a zpracování firemní literatury využívá podporu stejného systému DataFlex, avšak řešení je třeba inovovat a odstranit dnes již zastaralý agendový styl a jistou nekompatibilitu databázi s databázemi základního fondu.

V oblasti služeb funguje evidence uživatelů a řada pomocných agend v oblasti meziknihovnických a mezinárodních meziknihovnických služeb. Na konci roku byla uzavřena smlouva s firmou ExLibris o školení superuživatelů na modul výpůjčního systému a meziknihovnických služeb Aleph (školení proběhlo v lednu 1996).

Pro rešeršní a referenční služby jsou využívány databáze v LAN a báze dat na CD-ROM a experimentálně volně přístupné informační zdroje Internetu.

Zdroje Internetu jsou používány i v zájmu uspokojování požadavků uživatelů na meziknihovnické služby (zejména mezinárodní).

Je automatizována personalistika, účetnictví, evidence majetku a skladová evidence. Mzdová agenda je zpracovávána dosud dodavatelsky.

Je využívána interní i externí elektronická pošta (vč. oblasti služeb), sdílení mezinárodních standardů do katalogizační databázi a služby Internetu Gopher, telnet, WWW, FTP. Pracovníci mají k dispozici MS Works a editor T602.

Byl zaznamenán pokrok v zavádění **mezinárodních standardů do katalogizační praxe** STK. Byly zřízeny pracovní skupiny pro implementaci pravidel AACR2 a formátu UNIMARC, pro zavádění systému Aleph a pro racionalizaci pracovních procesů. Byly zpracovány i interní příručky v zájmu standardizace pracovních procesů v lince zpracování základních fondů.

**Restrukturalizace procesů** a organizačních útvarů STK byla zahájena souběžně s **další etapou modernizace počítačové sítě** STK. Byly vypracovány první verze reorganizace a projektu výstavby počítačové studovny STK.

Proběhla další etapa modernizace LAN STK (rozšíření sítě, modernizace databázového serveru a doplnění/výměna části dalších zařízení a PC). Byly rozšířeny licence na Aleph (celkový počet je nyní 29 plných licencí a 15 OPAC) a zakoupena licence na Aleph OPAC WWW unlimited. Pro uživatele bylo instalováno 8 PC v hale služeb pro vyhledávání v online katalogu.

**Správa sítě** zajistila za mimořádně obtížných podmínek provoz bez větších poruch. Pracovníci správy a řízení sítě vyvinuli mimořádnou aktivitu i při zabezpečování přístupu do OPAC, zabezpečení sítě před zneužitím, ochraně a jistění dat a realizaci Internetovských služeb. Zabezpečili návrh i realizaci modernizace sítě. Výběr dodavatele byl za účasti vedoucího oddělení správy a řízení sítě zajištěn veřejnou soutěží organizovanou pro přímo řízené organizace a školské úřady s tvarem pro informace ve vzdělávání. Z hlediska zavádění Aleph zůstává vážným problémem neobsazené místo systémového manažera. Tento fakt spolu s problémy, které je nutno řešit v rámci spolupráce uživatelské skupiny Aleph s firmou ExLibris znamená zpoždění při zavádění dalších modulů Aleph.

**Školení uživatelů** byly z důvodů nízkého personálního obsazení realizovány individuálními rychlokursy a operativními konzultacemi. Školení pracovníků pro práci v MS-Windows bylo realizováno u specializované firmy s důrazem na práci s programovým balíkem MS-Works.

Základní školení pracovníků pro práci v Internetu bylo v 1. polovině roku poskytnuto vybraným pracovníkům odboru tvorby základních fondů se zaměřením na služby e-mail, gopher, ftp a telnet. Další potřeby školení byly opět formou rychlokursů.

## 6. INVESTIČNÍ VÝSTAVBA

V roce 1995 byla dokončena rekonstrukce haly č. 1 a 2 v areálu depozitních skladů ve Lhotě u Dolních Břežan, spočívající v zateplení a zastřešení hal a rekonstrukci kotelny.

Dále byla provedena klimatizace místností serverů v severním křídle Klementina.

Otevřenou zůstává otázka výstavby nové budovy STK (srv. část 1. bod)..

## 7. VÝZKUMNÉ ÚKOLY

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR vyhlásilo na konci roku 1994, v souladu se Zásadami vlády pro oblast výzkumu a vývoje schválené usnesením vlády ČR č. 282/1994, program "Budování infrastruktury pro výzkum a vývoj na vysokých školách" (INFRA). Ve výběrovém řízení tohoto programu získala STK granty pro dva projekty v rámci podprogramu podpory dostupnosti informací v archivech a knihovnách resortu MŠMT:

### **Retrokonverze generálního katalogu časopisů STK**

### **Zajištění dostupnosti informací v knihovnách z hlediska věcného přístupu prostřednictvím polytematického strukturovaného slovníku**

Realizace obou úkolů bude pokračovat v r. 1996. Průběžné oponentury obou projektů v prosinci r. 1995 potvrdily, že úkoly plánované na první rok řešení byly splněny a odpovídají stanoveným parametrům. Oponentní rady vyslovily řešitelským týmům uznání za vykonanou práci a vysoce ocenily výsledky jako velmi podnětné a progresivní.

## 8. STRUKTURA STK

### **1 - ředitel (PhDr. Miloslava Rupešová)**

11 - sekretariát

12 - odd. rozvoje knihovnických činností

13 - odd. automatizace

14 - odd. řízení a provozu počítačových sítí

**2 - náměstek pro tvorbu a revizi základního fondu - ved.odboru (PhDr. Anna Patočková)**

21 - odd. akvizice

22 - odd. zpracování informačních pramenů a katalogů

221 - ref. jmenného popisu

23 - odd. revize a obsahové prověrky základního fondu

**3 - náměstek pro využívání primárních fondů - ved. odboru (Mgr. Mária Kolářová)**

31 - odd. služeb čtenářům

32 - odd. meziknihovních služeb

33 - odd. ochrany fondů

34 - odd. reprografie

**4 - náměstek pro sekundární a speciální fondy - ved.odboru (PhDr. Jan Bayer, CSc., statutární zástupce ředitelky)**

41 - odd. referenčních služeb a rešerší

42 - odd. informačních systémů a ISSN

43 - Středisko SIGLE

44 - odd. tvorby fondů firemní literatury

45 - odd. využívání firemní literatury

**5 - ekonomický náměstek (ved. odboru) Ing. Marie Vadlejšová**

51 - odd. ekonomické

52 - odd. technické a správní

53 - odd. investiční